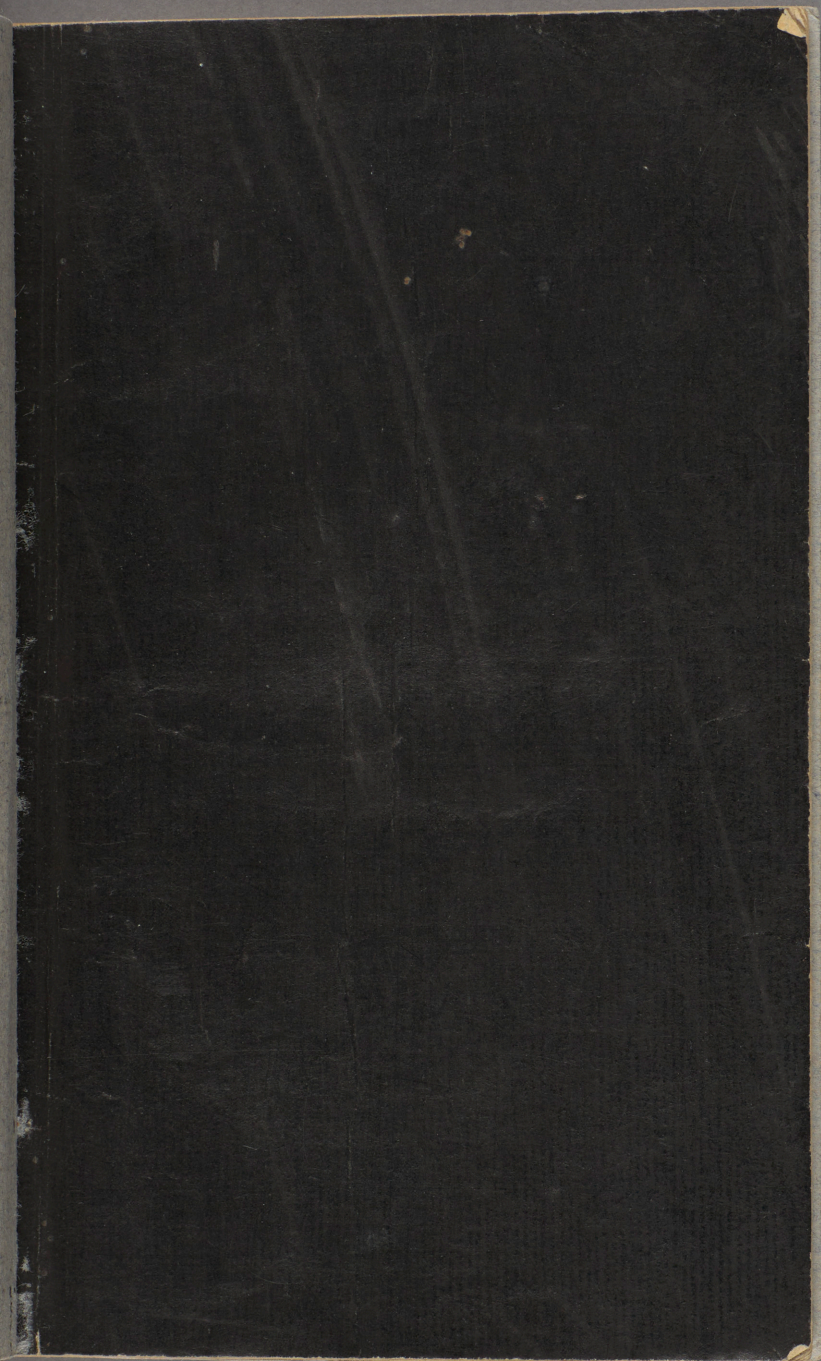

Sorge-tal, då gudinnan
Cofféa flygtade ur Svea
land den 31 julii 1794.
Håll...

Hallman, Carl Israel,

1700-1829 81 Ba Br. 1794

Giklemming

S.A.

Vill Sv
Samb. Lark
(Or)

1700-1829
1794

Alf G. P. Hallman —

HALLMAN C.I.

SORGE. TAL,

Då

Gudinnan

C O F F É A

Flygtade ur Svea Land
den 31 Julii 1794.

Hållet

Vid Kongl. Djurgårds Hefso - Brunnen
i en talrik Samling af bågge Könen,
Samma Dag.

STOCKHOLM,

Trykt hos *And. Jacobsen Nordström*, 1794.

*De Respective Herrskaper som denna Sommar
druckit Djurgårds Hälso-Brunnen, tillägnas
med vördnad detta Tal, på begäran hållit och
tryckt; Deras hälsa, efter väl fulländad
Brums-Cur, är hvad jag högeligen önskar,
glad i det hopp, at åtminstone för mycket
Caffédrickande och de sjukdomar däraf följa,
icke hädanefter må nödga dem, at vid Brun-
nen söka sin hälsas återvinning.*

Professionen skedde kl. 4 eftermiddagen in i Stora Brunns-Salen. Först gick Bruns-Gevaldigern med sin Staf, därefter Harmonie-Musiquen och blåste en forgelig March. Sedan kommo 2:ne i långa svarta Kappor klädde Härholder med svarta Stafvar, samt flor i hattarne, näst dem Trenne unga utvalda Sångmästarinnor, med deras Anförare, alla i full Sorge-drägt, hvarefter följde Parentator ensam i svart Kappa och långt Flor i Hatten, efter honom 4 Ceremonie-Mästare, alla i Sorge-drägt och sist parvis af bägge Könen et Fruntimmer och en Cavallier. Professionen gjorde 2:ne, hvarf kring Salen, hvarefter samtelige intogo sina rum och Parentator Cathedren. Under hela marchen skötes 16 långsamma Skott. Sorge-Concerten börjades och efter des slut upstodo de 3:ne Sångmästarinnorna framför Cathedren och affjungo följande Ariä:

Mel.: *Drick ut dit glas! se döden &c.*

Bellman

Du går din väg... Gudinna du försvinner!

I mörka moln du hvimlar från ofs bort;

Sält är det Folk, där du din fristad finner,

Vätt blir det där men här, här blir det tort.

Läckra Gudinna! som fyllt våra Koppar

Med dina varma förtrollande droppar,

Ack! at hvad ljufligt är, det är så kort :;

Mins huru fri, du i din bruna Soija,

Summit hos ofs i Sjutti, otti är.

Prisad du blef i Slott och minsta Koija;

Tusen slags Folk här kyste dina spår;

Men hvilket fall dina vänner nu snärtar?

Ej någon bön för din frälsning mer värtar.

Ack så farväl! du prässar mången tår,

Ack så farväl mot ödet ingen rår.

Parentator börjar.

Vördade Sällskap af bägge Könen!

När en Hjalte stupar i friden, utfrör
den frikostiga Skalden lafstals lagrar på
hans

hans grift, när en ung Skönhet förtvinar som en höft-mygga i förgänglighetens kalla famn, blandar den blödiga Älsklingen hennes stoft med blomster, tårar och elegier, när en af Lärdom och Vitterhet upblåst Apollos Son evacueras på dödsbädden, jämrar sig Olympen och Muserna löpa med utrefna hår och anställa klagsångar ur den djupaste Moll; men hvad som är mycket mer; När den odödliga Gudinnan Coffea, hon som är starkare än någon hjälte, skönare och mera begärlig än någon skönhet, allmänneligare vördad än alla Philosopher, Vittra och Lärda; när hon drifves på flykten ur vår Nord: huru många finom tusende hjertan blifva då icke förfagde, fårade och qväste? huru många tusende pannor skrynkande af missnöje? huru många oräkneliga näsor af alla slags formater nedslökande och modfælde vid saknaden af den kring om Gudinnan sväfvande och vederqväckande lugt? vida öfverträffande Nardus och all kostelig rökelse. Huru många millioner läppar bredare och kortare, tunnare och tjockare blifva ju icke förstummade, dito
 ögon

ögon förvirrade och nedslagne, dito gommar uttorkade, dito tungor stelnade, under hemliga förtrytelser af hennes förlust.

*Nej! förn vi sluta at beklaga
Den drick Gudinnan åt ofs höst,
Förr skall sig Sverges Rike draga
Från sina gamla rötter löst.
Ja förn vi hennes närvist glömma
Skall Oceanen torka ut,
Skall ingen lätttrörd Mö mer ömma,
Och sjelfva Bacchus se sit slut,*

*Hvar ung Sæter i Stockholm vänjas,
Vid Baler, Piquenique och Vauxhall,
Hvar Phrynisk Nymf sig låta tånjas,
At hon et helgon blifva skall.
Hvar Fru bedyra på sin ära,
Med eder höga liksom torn,
At hon den konst ej kunnat lära,
At värdigt planta Gubbens horn.*

Ällkade Coffea! allenast några få ögnablick och du finnes icke mer ibland
Svear

Svear och Göther, och i morgon Fredag d. 1:sta Augusti på sjelfva Fridolphs dag då ljust varder och skuggorna afvika och Toiletten får redo, at bispringa Coefuren med sina förtroliga råd O jämmer! O hiskeliga saknad ... Nej! — jag vågar icke tänka däruppå Dessa grå hår, som långt för detta bordt förlora sin reningskraft, resa sig dock på mit hufvud, och i mit af tiden förisade bröst, uptändas de mäst brinnande känflor, då jag ser omkring mig en vördad flock af sköna ögon, blickande och tårande, men altför underlig Cøntrast i sjelfva Minerna då i det samma et stoiskt löije vil dämpa och fördölja qvalet och häpnaden.

*Ack! hvad en skönhet kan besegra,
 När rodnan up åt ögat går,
 Hvar enda blick kan känslan stegra,
 Och hälst vid fallet af en tår;
 Et Phenomen så täckt at skåda,
 Bragt många hjertan uti våda,*

Och mången Cavalier på knek,
 Och mången Skald i bleck och penna,
 Med mången hjälte måst bekänna
 At sådant ej är barnalek.

Men jag måste lemna dessa bedröfliga
 Reflectioner dessa känslofulla Målningar
 och begifva mig til et viktigare ämne.

Gudinnan Coffea, som nu står på re-
 sande fot, redan ätit sin fifta middagsmål-
 tid i Sverige och redan inpackat alla sina
 faker, bestående i en förfärlig bråte af
 Caffe-brännare, Qvarnar, Panitor och Kan-
 nor: Hon, som omkring hela Svea Rike
 uprest få många Altaren för sin dyrkan,
 hon, som syffelsfatt få många ut- och in-
 ländska händer at bereda fina Offer-kärl,
 hon som tillockat sig tusendetsals menni-
 skors Söner och Döttrar och det med me-
 ra nit och ömhet än Herden lockar sina
 Lamb; Den Svenska Norden som få långa
 tider njutit hennes ädelmod och godhet,
 har icke varit nyfiken nog alt in til denna
 tid, at underrätta sig om hennes uprinnel-
 se och hennes öden, blindvis har man
 alle-

allenast följdt hennes påbud och nöga i
 akttagit hennes Offertimmar, samt trodt,
 at därmed varit alt väl bestält Men
 icke få; Man bör känna det väfen-
 de man tilbeder och man bör vara öfver-
 tygad at det är värdigt sin dyrkan. Det
 torde således icke falla de Respectable Å-
 hörare oangenämt at höra en kort af-
 handling om Gudinnans tilkomst i verl-
 den, samt hvad hon uträttat och flutel-
 lidit i vårt älskade Fädernesland.

Jupiter Olympens Förste Drött och
 Gudom, en öfverdådig Partigångare bland
 det vackra Könet, Gudinnan Junos troiö-
 sa Gemål, eljest bra Karl: det förstås ...
 nedsteg en gång, jag vet icke af hvad
 anledning på Kusten Caffern.

Den tiden regerade där en Konung
 hvars namn verlden förlorat, hvilken ha-
 de en Gemål äfven til namnet förgäten,
 men icke til sina förträffeliga egenkaper:
 hon var så utomordenteligt Skön, at då
 Jupiter såg henne första gången, fick han
 så starka Convulsioner at, vid hvar och en
 ryckning, ristades hela Caffern, hvarvid

åtfkillige rämnor upkommo i Jorden, utur hvilka uprann ymnigt en Växt, som aldrig förut varit synbar, hvarken i verlden i allmänhet, eller på Caffern i synnerhet, och det var *Caffé-Trädet*.

Mången tørde fika at veta huru denna Kungliga Skönhet såg ut, som så kunde förstöra Jophurs Sinnesfrid och upväcka hos honom dessa Convulsiva rörelser; men det vore oförligtigt at framställa denna målning för de unga och hetfigas inbillningskraft, man kan med minsta begrep förstå, at när en Gud af högsta smak blir så kär, måste det hafva varit en öfvernaturlig Skönhet. Emedertid fant Konungen på Caffern, som var en mycket from och efterlåtande Herre för godt, at vid Jupiters ankomst instänga sig i de innersta rummen af Slottet, och den Sköna Drottningen måste promenera ensam med den Stora Jupiter i de djupaste Skogsparkerna.

Efter någon tids förlopp, då det började blifva regnväder på Caffern, och det höga Herrskapet icke kunde vara ute på
bar

bar-marken, lednade Jupiter, och, efter et vida mindre convulsivt afskedstagande, for åter up til Olympen; Men Juno hans ganska laggranna Gemål, hvars ögon följde honom tätt på spåren, desutom betjent af en hel Bataillon Sqvallerandar, nogsam underrättad om händelsen på Caf-fern, höll för den goda Jupiter en gudomligt lång Sparlakans-läxa.

I sinom tid skänkte Drottningen på Caf-fern, sin högt älskelige Gemål Konungen en liten utvald Skön Dotter, hvaröfver han sig i allsköns godhet mycket fröjdade, och kommo de bägge Kunglige Personerne öfverens, at bjuda den Stora Jupiter til fadder för at gifva detta Barnet sit namn. Jupiter kom genast ned i gyllende skyar sittjande på sin Örn i all Olympisk ståt, aldeles, som vi sedt honom i Thetis och Pelée, och när Drottningen, som då låg på sin Säng något blek fick se honom, rødnade hon så förträffeligt vackert, at den aldräfnaste smink var där-
emot at anse som en rödfärgad grind. Jupiter utsträckte då sin Spira, och befalte

at

at denna rodnad skulle aldrig uphöra, tog därpå barnet i sin famn och ropade med så hög röst, at det skallade i alla Afferns dadelskogar: *Hon skal heta Cofféa!* Förordnade henne til Beskydderska af Caffeträdet, så på Caffern, som i all verden, samt tildelte henne tillika egenskap at vara Gudinna.

Juno, som i många fall var en ganska hederlig och förnuftig Matrona, hade dock stundom sina små nycker: lite Svartsjuka, lite Afvundsjuka och lite hämndsjuka förmörkade då och då Gummans eljest ostraffeliga lefnad; När hon fick omständeligen veta hvad som händt på Caffern, fatte hon sig ned på sin Lazur-Thron högt förifrad och med sådan force at hela Olympen gungade, hade den stora påfogels-Solfjädern i vänstra handen och en full Nectar-pocal i den högra, hvilken hon i hastighet uttömde til botten, rodnade alt up til hårfästet och svor i fullkomligaste gudastil, så at det ägta Perlbandet omkring hennes hals sprack och perlorna trillade kringom hela Himmelen alt in til Orion, at Barnet Cofféa skulle
icke

icke väl gå i alla Land, samt protesterade med full hals emot den Gudomlighet, som Jupiter henne förunnat; Men det blef dock därvid, ty Guda-ord kunna icke rubbas, och tryhundrade år gingo förbi innan Junos vrede svalnade. Emedlertid upväxte vår unga Gudinna så förträffelig skön at sjelfva Venus tyckte sig förolämpad då hon någon gång såg henne. Det är vift, at Coffea var något brunlagd, men så är ock det brunagtiga icke obehagligt hos vårt vackra Kön, blott lineamenterna föröfrigit äro väl bildade.

Jag har just icke förefatt mig at skriva en fullständig Krönica om vår älskade Gudinna och hennes bedrifter i alla orter, jag vil allenast litet uppehålla mig vid hennes lefverne, dyrkan och ändskap i detta vårt Land.

Vid början af innevarande århundrade, besökte hon först våra Svenska Länder, men hölt sig mycket incognito och var icke lycklig nog, at vinna allas tycke, ty somliga trodde at hon omgicks

gicks med förräderi och svek emot våra Svenska lif, man beskylde henne för at vilja infmyga melancolie och en veklig darrning i den eljest muntra och tappra Svenska blodet, och äfven at bortjaga de ljuftva ögnablick då Sömnens Gud med mjuka fingrar sammantrycka ögnalocken. Många predikade emot henne och hennes dyrkan, och sjelfva Esculap utropade henne för en Skoijerska, en Landstrykerska som borde utdrifvas. Men Gudinnans förtjusnings kraft och slughet gjorde alt prat til intet; hon skaffade sig först inftog hos de Förnåma och Rike, som upreste åt henne Altaren, samt beredde henne dagliga och rykande drickoffer; slägt och vänner tilbödes då gemenligen kring desse Altaren och så snart de fingo allenast känna Gudinnans vällukt, öppnades deras tungors band, deras genier började lifvas och tusende talåmnen föddes och förgingo. Blyga Flickor, tandlösa Matroner, tupphjärnade Cavallierer, alla hafva de genom henne undfått utmärkta och lysande talemått. Hur mången Käringpolitique, huru många Oeconomiska Klågvisor, huru mycken papegois-vitterhet, huru

huru otaliga qvickflarfagtigheter, samt democritiska flin och gapskratt hafva icke dansat flängpolstkor omkring desse Altaren? Ja Gudinna! aldrig har conversationen i den Svenska Norden varit mera liflig och brinnande än genom din obegripeliga inspiration. Af de Förnämvas och Rikas xempel, har sedermera den allmänna hopen tillfullit dig förtjusande varelse! Alla de Anti-Coffister, som predikat emot dig, hafva blifvit ansedde för kättare och hela det gamla Ärbara Svithiodt har underkastadt sig din dyrkan, samt antagit din Lära, at fvedja och bränna. Mera allmänt och nitiskt blef aldrig Gudinnan Frigga tillbeden i de gamla Upsalas Afguda-lundar, och aldrig Venus uti Cyperns skuma myrthendalar.

Så god och nedlåtande har du härskande Gudinna! upfördt dig, at du med mildhet bemött de aldraringaste Varelses ibland oss; ty under de lägsta tak har du inkrupit och emottagit dina offer, fastän du sedt dina ädla gåfvor därstädes blifva blandade med brun Sirap, och dit fluidum
anam-

anammadt på bit. Du har fannerligen icke varit stolt ... Huru har man icke sedt dig på allmänna Torgen förtrolig och infyltad med Hummer-Matroner och deras månglande vederlikar? vid Roddartrapporne hos de prunkande Tritoner? i Gröna Gången lyfande bland palsternackor och persilja? hos Lutfisk- och Sylt-madamer? ja — i sjelfva det mordiska Slagtarhuset mellan frömmar af menlöft blod? at förtiga Skoport och Strumpflickarstånd med mera. Hvad har man icke inrättat för dig en förfärlig bråta af Tempel i detta Kongliga Residencet? där dina Offer-Prestinor, svansat, trippat och bumfat i kosteliga Guldblommerade Bindmöffor, Stora Charlar, utvalda Sitzer-Caracauer och tåbetäckande skor; där frihet härskat öfveralt, där Aufcultanter och Bonjoursmakare lättadt sina af Riksvårdande ärender betungade finnen, där unga Krigshjältar öfvat sina röster i Commandoljud, där Prester, Profelüter, Procentare, Procurateurer och Perentateurer fördrifvit sina ädla timmar, för at hämta tankekraft och fictionsgåfvor. Ja! förtrollande Gudinna!

dinna! Sådanne Storverk har du bedrifvit, fådan verksamhet har du vållat; Men hvilket förfärligit skyfall har du icke gjort? ögonskenligen har Juncs hämd drabbat dig. En gång tilförene har du härstädes undergått samma öde, och jag vet icke af hvad ordfak du fick åter intåga i vår kalla Nord; Men nu, nu tyckes vägen göras dig för trång, och de Fallfader, som äro itälde för dig lära aldrig mer dina lena fötter kunna öfverfuga. Gudinna! jag har berömt dina egenskaper och den itora magt hvarmedelst du underlagt dig de flåita Gommars lydnad; men jag kan ock icke förtiga dina fel, som värkeligen förordfakat din rättvisa kullbytta. Du har å dagå lagt för mycken egennytta, varit för vidlyftig och löfagtig, du har flöfat vidt och bredt, och du har förmycket favoriferat Lurendrögare, hvadan händt, at du sjelf varit ordfaken til dit fall: utom des har, du genom dit förförande, din retelse, lockat kläder och föda från de fattiga; Sådant alt borde ju icke

lämna dig i frid. Din dyrkan måste således visligen utrotas, dina Altaren nedrifvas, och dina Tempel störtas, fastän därvid dina Prestinnor förlora sina inkomster och måste hädanefter omgås med Halfgudinnan Thevattn och gamla Guman Chocolate. Smakens, den oftast yrande Despotens välde bör qväfvas och hälfst då han förordfakar allmänt lidande; Altfa är ingen himmel så ren, som icke har sina moln, och Coffea, ehuru ljustig, läcker, upmuntrande och vällucktande, har hon dock haft åtskillige laster och således icke kunnat undvika sit fall. Vördade Samfund! Vi, som i blindhet varit hennes tilgifne vänner, kunna ändå intet annat, än jämra oss öfver hennes afgang; Något för den mistning oss genom henne förordfakas, men fast mer för den tacksamhet, vi finna oss vara henne förpligtade, för så många tusende beviste höfligheter och nögda stunder.

Sluteligen vil jag hafva den äran förkunna det Respectable Samfundet, at afledne
Mam-

Mamsell Maja Lifa vid Riddarhustorget, hon, som verkligen i sin tid varit Gudinnan Coffeas Öfversta Prestinna och med mycken färdighet förrättat hennes Offer, samt af Gudinnan sjelf blifvit undervist i Lära och Lefverne, seder och belevvenhet; Denna tackfamma Flickans skugga, har ifrån Eliséen tillfänt oss en kort Elegie eller Sorgesång, som hon sjelf författat under Salig Hautboistens vid Kongl. Lif-Gardet, samt Grift-Poeten Olof Lindstens inseende. J utvalda Sångmästarinnor, uphöjen Edra skära röster i affjungandet af denna forgeliga Cantilene, och våra suckar skola i hemlighet därmed instämma.

*Döden jag tackar, som ryckte mig bort,
 Bort från den vanskliga Jorden;
 Fast jag kan säga jag lefde för kort,
 Skildes för hastigt från bordet:
 Där Gudinna jag dit Offer bevedt,
 Och dig tjenat så i ljust som i ledt,
 Först uti Mössa och Stycke,
 Så uti Upsatt Mössa, — Sen' Hatt,
 Och sist uti annat mycke.*

När du mig skänkte styrka och mod,
 At uti tassarna hösa,
 Skänkte du också eld i min blod,
 At med täckheter slösa.
 Ögonen de fästes flint uppå mig,
 Jag var smalbent, snörd och glättig, och vig,
 Quick och förtrolig med mera.
 Ack! min Coffea hvad hugnelig tid!
 När jag din tjenst fick forcera.

Men när du skiljes från vår horisont,
 Mörknar ju alt uti Norden;
 Då blir det slut på all kärleks discont;
 Och Barbarismen är vorden.
 Alla vackra Officerare må,
 Med all vackra Secreterare små,
 Då uti tårar försmägta.
 Ack! vare lof jag kom därifrå,
 Som en Jungfru så dgta.

Nå så farväl! Gudinna farväl!

Jag må förbanna Idéen,

At du odödlig til kropp och til själ,

Ej får bese Eliséen.

Fly Cofféa! fly en otacksamt ort!

Där du godt men aldrig illa har gjort,

Altid spelt ljufliga Dramer:

Men nu är morgonens vållust förspild

För alla Rikets Damer.

Vid Caffé-Kannans förkroffande.

Må alla andra Land och hela Orient,

Gudinna! i din dryck sin största vållust finna!

I Sverje du nog svedt och brändt,

Här lär du aldrig mer din frihet återvinna,

(Parentator fattar til Caffé-kannan, som får upstald jämte Cathedren på en Pyramid, men röres i det samma och drar sig tillbaka med bortvänd syn).

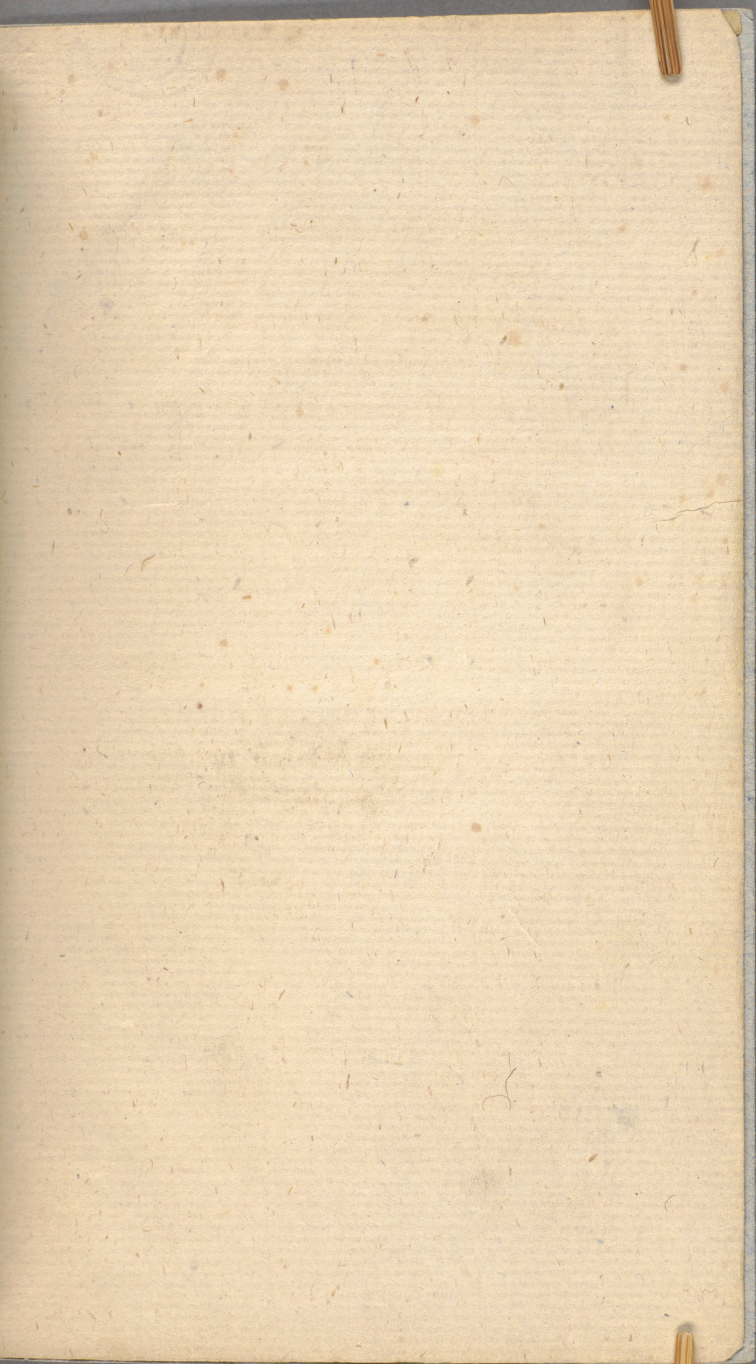
Hvad ömhet håller mig tillbaka!

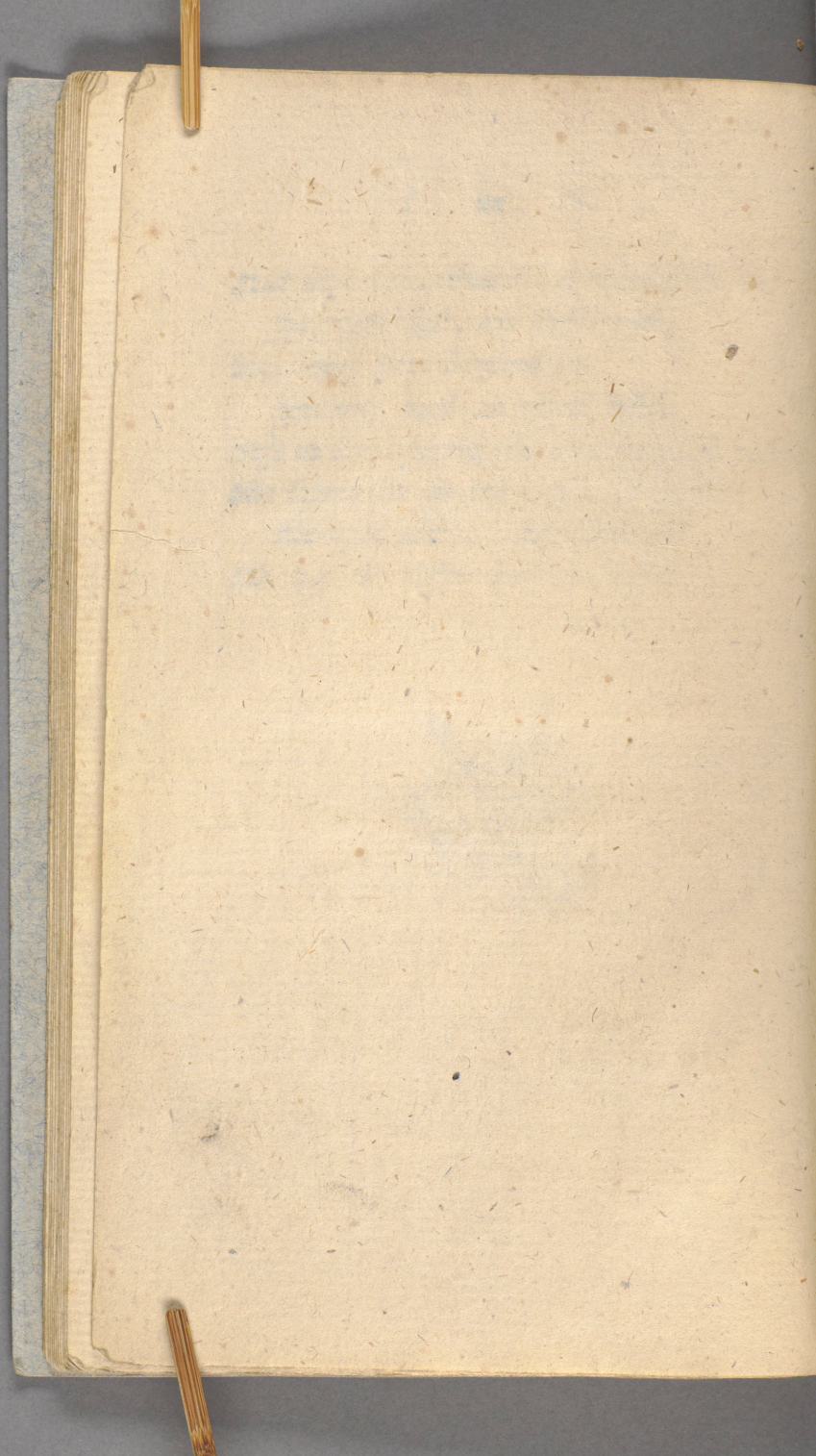
(Efter en liten stunds besinnande fattar åter i Kannan med en tvungen ifver).

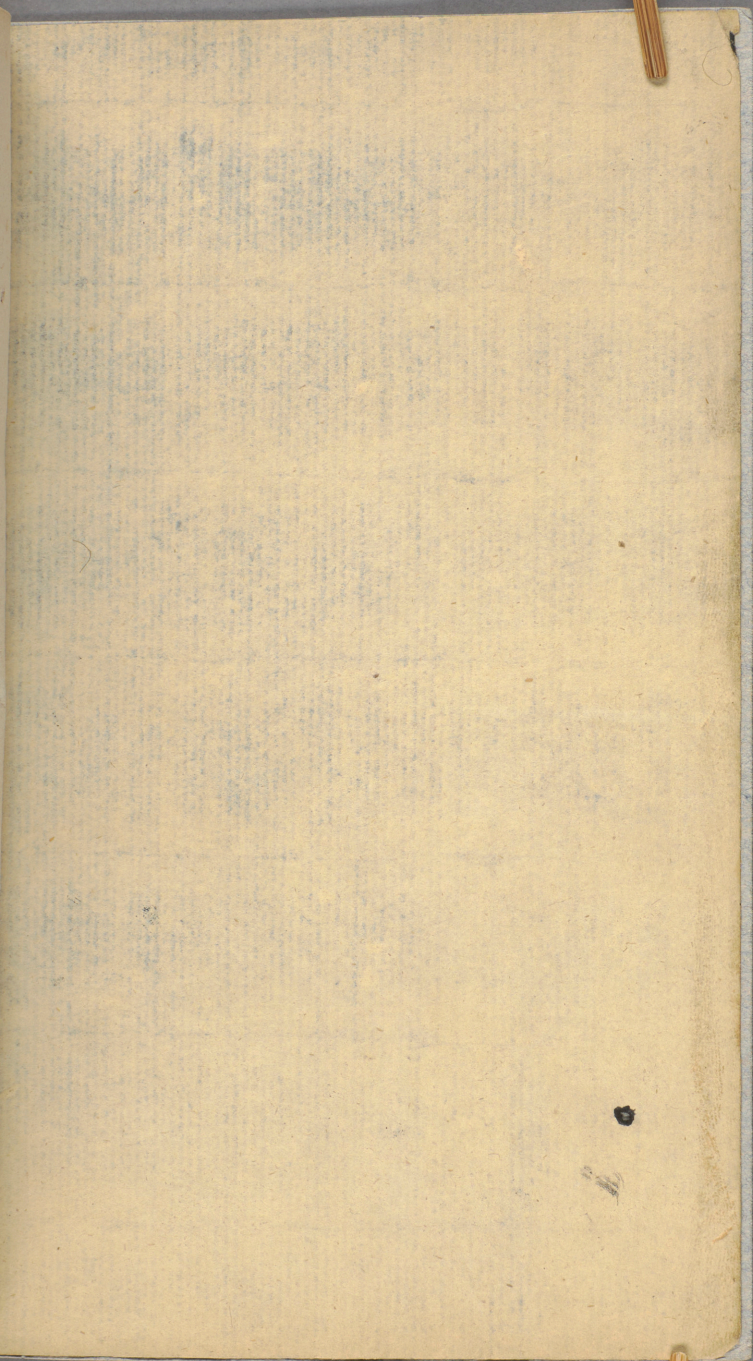
Nej! ... om ock vi ska plågan smaka,

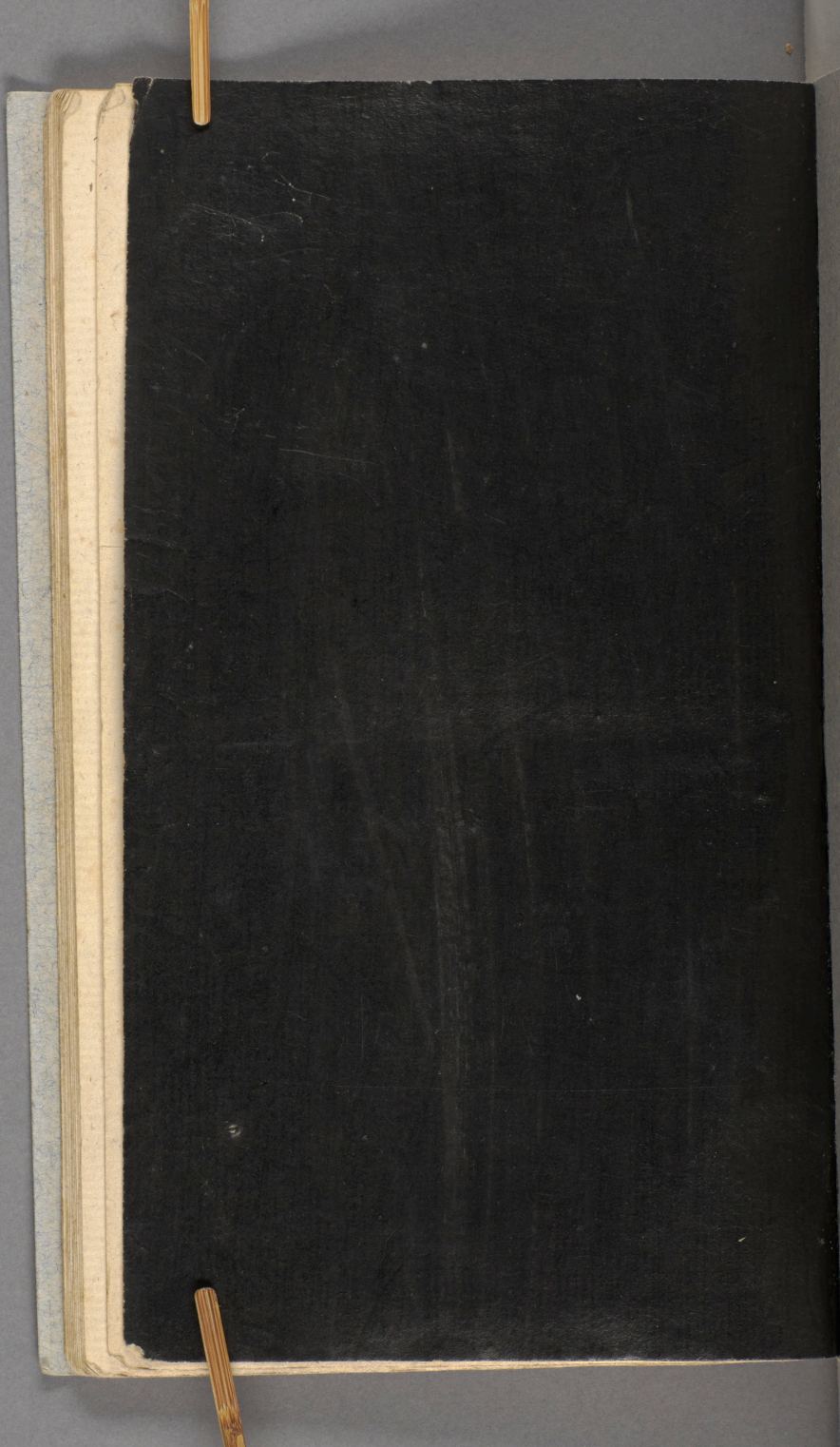
Skall äfven du! ... Välan! ... ej någon Kanna mer,
 Som Caffé hyst, och Caffé hyser,
 Man ibland detta Samfund ser,
 Som utaf dygd och lydnad lyser.
 'Altså du Kärl! jag dig från missbruk nu förlossar,
 Min Oskuld ser du bäst Coffea om du vill:
 Fäll ögat ned! Slut örat til!
 Då jag dit Offer-kärl förkrossar,

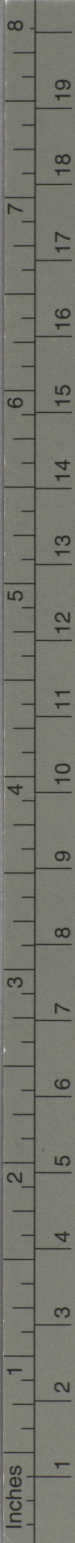

Centimetres

TIFFEN Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

